

B.A 6th Semester (Honours) Examination, 2020 (CBCS)

SUBJECT : SANSKRIT

PAPER : CC XIV

Time:

Full Marks: 60

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give the answers in their own words as far as practicable.

1. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु यथेच्छं षट् प्रश्नाः समाधेयाः। तत्र यं किञ्चन द्वितयं सुरगिरा उपस्थाप्यताम्। 5 × 6 = 30
(नीचेर ये कोनो छयटि प्रश्नेर उত্তर दाओ । सेथाने ये-कोनो दुटि प्रश्नेर उত্তर संस्कृते दिते हवे।)
- a) 'पुष्पाणि स्पृहयति' 'पुष्पोभ्यः स्पृहयति' चेतनयोः वाक्ययोः भेदः सूत्रमाश्रित्य व्याकरणोक्तदिशा विचार्यताम्।
(सूत्रेर आलोके व्याकरणेर दृष्टिरे उक्त दुटि वाक्येर पार्थक्य विचार कर।)
- b) वाराणसीते शुद्धपटि नामे एक धोपा छिल। तार गाथा खाबारेर अभावे खुब दुर्बल हयेछिल।—
इति वाक्यद्वयं संस्कृतभाषया अनूद्यताम्।
(वाक्यदुटिर संस्कृत भाषाय अनुवाद कर।)
- c) 'परापि हेतो तृतीया अनेन बाध्यते'— इति दीक्षितवचनं व्याख्यायताम्।
('परापि हेतो —' इत्यादि दीक्षितोक्ति व्याख्या कर।)
- d) 'तमवग्रहणं किम्? गङ्गायां घोषः इति भट्टोजिबचनं विचार्यताम्।
('तमवग्रहणं —' इत्यादि दीक्षितवचन विचार कर।)
- e) 'अपवर्गे तृतीया' इति सूत्रं दीक्षितोक्तदिशा व्याख्यायताम्।
('अपवर्गे —' इत्यादि सूत्रेण दीक्षितानुसारी व्याख्या कर।)
- f) अधोलिखितयोः रेखांकितयोः पदयोः विभक्तिं सूत्रमाश्रित्य सकारणं लिखत— (i) वनम् उपवसति, (ii) अस्मि काणः।
(दुटि वाक्ये रेखांकित पदेर विभक्तिर सूत्रानुसारी कारण देखाओ।)
- g) कस्मिंश्चित् तरौ वायसदम्पती निवसतः। तयोश्च अपत्यानि तरकोटरावस्थितेन कृष्णसर्पेण खादितानि। ततः पुनर्गर्भवती वायसी वायसमाह—'स्वामिन्! तज्यताम् अयं तरः। अत्र यावत् कृष्णसर्पस्तावदावयोः सन्ततिः कदाचिदपि न जीविष्यति। यतः—
'ससर्पे च गृहे वासो मृत्युरेव न संशयः।' इति।
—उपरितनं सन्दर्भमनुसृत्य अधोलिखिताः प्रश्नाः सुरगिरा समाधीयन्ताम्।
(उपरेर अनुच्छेद अनुसरणे नीचेर प्रश्नगुलिर संस्कृते उত্তर दाओ।)
- [i] वायसदम्पती कुत्र निवसतः? 1
- [ii] कस्तावत् तयोः अपत्यानि खादितवान्? 1
- [iii] कथं खलु वायसी तरकोटरं त्यक्तुम् ईच्छत्? 3
- h) आसीत् प्रतापो नाम कश्चिद् राजा। प्रपञ्च एव जेतव्य इति तस्य मनोवाङ्मा। अथ कदाचित् कश्चन सन्यासी नृपसमीपमागत्य अवदत्—'राजन्! मम एका लघ्वी इच्छा अस्ति। किं भवान् तां पूरयितुं शक्नुयात्?' इति। 'कुतो न? मम शक्तिरपरिमिता। उच्यतां किं मया करणीयम्' इति सगर्वमवदत् स राजा।
ततः सन्यासी एकं विशालं मधुमानाय्य अवदत्—'अस्त्रोऽपि अवकाशः यथा न स्यात् तथा समग्रं मधुमन्त्रिव्याप्य शयनीयं भवता' इति। 'एतत् कथं शक्यत? शरीरस्य यावन् आकरं तावन् एव भागः अभिव्याप्युं शक्यः, न तु समग्रो मधुः' इत्यब्रवीत् स राजा।
—उपरोक्तमनुच्छेदं मनसि निधाय निम्नोक्तानां प्रश्नानामुत्तरं सुरगिरा देयम्।
(उपरोक्त सन्दर्भ अनुसरणपूर्वकं नीचेर प्रश्नगुलिर उত্তर संस्कृते लेख।)
- [i] राज्ञः मनोवाङ्मा कीदृशी आसीत्? 1
- [ii] सन्यासिनः का आसीत् लघ्वी इच्छा? 2
- [iii] राजा कथं सन्यासिनः इच्छां पूरयितुं न शक्नुयात्? 2

2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु त्रयाणां प्रश्नानामुत्तरं देयम्।

(नीचेर प्रश्नशुलिर मध्ये तिनटि प्रश्नेर उत्तर दाओ।)

10×3 = 30

- a) प्रतिपदव्यावृत्तिपूर्वकं कर्मकारकविधायकं प्रधानं सूत्रं सोदाहरणं दीक्षितोक्तदिशा व्याख्यायताम्।
(प्रति पदेर सार्थकता विचारपूर्वकं कर्मकारकविधायकं प्रधानं सूत्रं दीक्षितानुसारी उदाहरणसह व्याख्या कर।)
- b) सम्प्रदानकारकपरामर्शकं प्रधानं सूत्रं किम्? तद्विधायकम् अन्यं सूत्रचतुष्टयमपि सोदाहरणं व्याख्यायताम्।
(सम्प्रदानकारकेर प्रधानं सूत्रं लेख। सेइ कारक विधायकं अन्यं आरुओ चारटि सूत्रं सोदाहरणं व्याख्या कर।)
- c) आत्मपरिचयं गोपयिष्वा 'कथग' इति महाविद्यालये जानुयारी मासस्य २७ इति दिनाङ्के रक्तदानशिविरस्य वर्णना सुरगिरा देया।
(निजेर परिचयं गोपनं करे 'कथग' नामकं महाविद्यालये २७ जानुयारी रक्तदान शिविरेर वर्णना संस्कृत भाषाय लेख।)
- d) फेब्रुवारी मासस्य १८ इति दिनाङ्के कस्मिंश्चित् उन्मुक्ते प्राप्तरे वृक्षरोपणस्य कार्यक्रमः संस्कृतभाषया वर्णनीयः।
(१८इ फेब्रुवारी अनुष्ठितं फाँका जायगाय वृक्षरोपण विषये एकटि रिपोर्ट संस्कृते लेख।)
- e) अधोनिर्दिष्टं सूत्रद्वयं भट्टोजिवचनमुररीकृत्य सोदाहरणं पर्यालोच्यताम्।
(नीचेर सूत्रदुटि भट्टोजिरेर अनुसरणे उदाहरणसह व्याख्या कर।)
[i] तथायुक्तङ्गनीप्सितम् [ii] कालाध्वनोरत्यन्तसंयोगे